

KÉT ÉVTIZED

SZÜCS LÁSZLÓ
főiskolai igazgató

I.

Aki a magyar nevelésügy demokratikus fejlődését, valamint a felszabadulás óta eltelt két évtized fontos kultúrtörténeti eseményeit áttekinti, az előtt teljesen világossá válik az a tény, hogy a magyar népi demokrácia legfontosabb és legalapvetőbb vívmánya a nevelésügy területén az általános iskola megteremtése volt. Nem lehet vitás, hogy az általános iskolával indultunk meg a művelődési és szellemi osztálynélküliség felé. Ez szüntette meg a művelődés monopol jellegét és biztosítja az egyenlő lehetőségeket ezen a téren is a dolgozó nép minden egyes tagjának.

Az általános iskola új követelményei magukkal hozták azt is, hogy nevelőképzésünket is újra át kellett gondolnunk és új alapokra kellett helyeznünk. Így született meg 1947 táján a pedagógiai főiskolák létrehozásának gondolata. Ez az „újszülött” akkor látott napvilágot, amikor a magyar felsőoktatásban még nem volt kellő demokratikus átalakulás. Köztudott dolog, hogy az egyetemek reformjára csak 1949-ben került sor. Így a pedagógiai főiskolák, a régi felsőoktatási intézményeket megelőzve már megalakulásuk percében a leghaladóbb világnézetnek, a marxizmus—leninizmusnak tudományos alapjára helyezkedtek. Ugyanis a legelső felsőoktatási intézmények voltak, melyeket pártunk kultúrpolitikája hívott életre. Kevéssel az általános iskolai törvény megalkotása után elsőnek 1947-ben Budapesten és Szegeden, majd 1948-ban Debrecenben és Pécsen kezdik el működésüket népi demokráciánk ezen új típusú tanárképző intézményei. Így tehát 1948 őszén — ezelőtt két évtizeddel — az ország új négy tanárképző intézménye elindult az általános iskolai tanárképzés magasztos, de töretlen és nehéz útján.

A pedagógiai főiskolák létrejöttében a szovjet tapasztalatok és az általános iskola gyorsan kikristályosodó érdekei játszottak döntő szerepet. A kialakuló új rend alkotásai voltak. Nem kötötte őket a terhes múlt. Már az egyetemi reform előtt bevezették a marxizmus—leninizmus oktatását. Szervezeti felépítésükben és munkájukban kezdettől fogva az egyszemélyes felelős vezetés elve érvényesült. Nevükben viselték a pedagógiai jelzöt és ennek a megindulás percétől számos hasznos konzekven-

ciája volt. A nagy tanárszükséglet a rövid képzési idő (2 év) szükségességét hozta felszínre. Ezért a tanítandó szaktárgyi anyag nagy mennyiségét oly körültekintő válogatásnak kellett alávetni, ami hosszú időre és alapjaiban eldöntötte a pedagógiai főiskolákon a bölcsészeti karok előtt hosszú ideig kísértő dilemmát: tudósképzés vagy tanárképzés. A pedagógiai főiskolákon kizárólag csak tanárt lehetett, kellett és kell ezután is képezni.

Ezeknek az intézményeknek pedagógiai jellege, a pedagógusképzés elsődlegessége mindvégig tükröződött egész oktatási-nevelési koncepciójának pedagógiai irányultságában: a szaktanszékek céltudatos tanárképző tevékenységében, a szakmai anyag kiválogatásában, a hallgatók mély és céltudatos politikai nevelésében, a falusi pedagógus pályára való előkészítésben és annak céltudatos irányításában. Mindemellett a pedagógiai főiskolák, ha szűk keresztmetszetben is, de igen széles skálájú intézmények, hiszen társadalomtudományokat, természettudományokat, művészeti tárgyakat, testnevelést, valamint műszaki és mezőgazdasági jellegű tantárgyakat oktatnak egymással igen jó kölcsönhatásban.

Miközben a jobb és gyakorlatiasabb képzés érdekében a lehetőséghez mérten változtattuk képzési rendszerünk időtartamát és módját, egy új elgondolás igen heves vitája bontakozott ki országosan a pedagógiai főiskolák és az egyetemi tanárképző fakultások profilja között. Ezek a viták — melyekben eldöntendő kérdésként vetődött fel az egyetemek tanárképző tevékenysége mellett a főiskolák létének szükségessége — végül is a józan érvek győzelmével végződtek. Visszavonhatatlanul megszületett az a megállapítás, hogy a pedagógiai főiskolák szükségesek, a népi demokrácia sajátos intézményei, melyek — az esetlegesen felmerülő hibáik ellenére is — értékes nevelési tapasztalatokkal rendelkeznek és oktató-nevelő munkájukban egyre közelebb tudnak kerülni a mindennapi élet gyakorlati követelményeihez.

Tanárképző főiskoláink húszéves története nem volt gondtalan és vita-mentes. Életük — különösen a képzés idejét és módját illetően — sokszínűséget takar. Különösen a kezdeti gyakori változtatásokat a szükség, a nagy pedagógushiány és az oktatás körülményei tették indokolttá. Ha a megtett út sok nehézsége és néhány hibás lépése az eredményekkel együtt is járt, nyugodtan elmondhatjuk, hogy a pedagógiai, illetve a tanárképző főiskolák első húsz éve aktív részese volt népköztársaságunk küzdelmeinek és eredményeinek, azzal a több mint 40 000 pedagógussal együtt, melyet e két évtized alatt képzett általános iskoláink számára.

II.

E röviden vázolt két évtizedes történelemben meggyénk és városunk főiskolája, az Egri Tanárképző Főiskola élete és munkássága is előkelő helyet foglal el.

Főiskolánk „szülővárosa” Debrecen volt. 1948 őszén a debreceni Tudományegyetem kihasztnálatlan épületrészében szűkös körülmények között kezdett „lábra állni” egy új felsőoktatási intézmény, a Debreceni

Pedagógiai Főiskola. Tizennégy „tanszék” — a tanárképzés ügyét szerető és elszánt — 18 oktatója, valamint első 117 hallgatója közös erővel oktatva, tanulva kezdték építeni főiskolájukat a hároméves, kétszakos képzés keretében. A szerény körülményekre jellemző, hogy a főiskola első évének hivatalos, ünnepi megnyitására is csak a II. félév megkezdése után (1949. március 12.) kerülhetett sor. Ha a körülmények szerények is voltak, a kilátások, a megszületett új főiskola jövője szépnek és biztatónak ígérkezett. Az első igazgatói exposé, I. ötéves tervünk évi 1500 fős újonnan képzett pedagógus igényéről, így a főiskola hallgatói létszámának szinte azonnali megkétszereződéséről (1949-ben 240 fő I. éves) beszélt és azokról a terhekről, melyet a reform szellemében 1949-ben megszűnő közel 60 tanítóképző intézet kiesése jelent majd a pedagógiai főiskolák számára.

A debreceni tervek — a megindulás egy éve után — végérvényesen Egerben realizálódtak. Kormányzatunk 1949 nyarán a megszűnő egri jogakadémia helyébe ültette át a debreceni főiskolát, és így megszületett a sokak számára kedves intézmény: az Egri Pedagógiai Főiskola. Felsőoktatási intézménye lett tehát e nagy múltú hős városnak. Indokoltá tették átjövételét a politikai és kulturális élet decentralizálódásának helyes szempontjai is. A tapasztalat azóta beigazolta, hogy az északkeleti ország résznek igen nagy szüksége volt az új általános iskolai tanárookra. Az elmúlt évtizedekben Borsod, Hajdú, Heves, Nógrád és Szabolcs megyék igényelték a legtöbb új tanerőt főiskolánktól.

Főiskolánk 45 oktatója és 350 hallgatója alig hogy beköltözött a Líceum — felsőoktatási célra nehezen használható — robusztus épületébe, változás állott be képzési idejében. Közoktatásügyünk felelős szervei 1950-ben úgy látták, hogy a gyorsan fejlődő általános iskolát fokozottabb ütemben kell tanárokkal ellátni. Ezért a főiskola képzési idejét két évre szállították le és kiegészítésül bevezetésre került fiatal kezdő tanáraink részére az ún. gyakorló év is, melynek sikeres leteltével — első ízben 1952-ben — államvizsgával zárták tanulmányaikat. Ezzel párhuzamosan egyre szélesebb keretek között folyt az általános iskolai tanítók szaktanárokká való átképzése levelező oktatás formájában. Ez az oktatási forma számszerűleg kétségkívül jó eredményeket hozott. Ugyanis a levelező képzés első periódusában, azaz 1955-ig csak az egri főiskola egyedül 3250 tanító átképzését oldotta meg és adott részükre szaktanári diplomát, ugyanakkor, amikor a nappali tagozaton ezen időintervallumban 1400 megfelelően kiképzett szaktanárt adott általános iskoláinknak. Így tehát a kétéves képzésben összesen 4650 pedagógust.

A képzési időnek két évre való leszállítása azonban lényegesen befolyásolta a főiskolai szakoktatást. Tanáraink előtt nem volt kétséges, hogy a kétéves tanárképzés mindenféleképpen átmeneti, szükségmegoldás csupán, mivel e röpké két év az elmélyült szakoktatáshoz és tanuláshoz egyaránt elégtelen. Különösen hiányos volt e periódusban a gyakorlati kiképzésünk. Ezen a problémán az sem segített, hogy tanszékeink létszámát olyan oktatók beállításával növeltük, akiknek egyedüli feladatuk a gyakorlati képzésünk irányítása volt, sőt a rövid időre bevezetett egy-szakos tanárképzés rendszere sem. Érthető tehát, hogy tanácsai szerveink

oktatási osztályain, valamint a főiskolákon mind sűrűbben vetődött fel az óhaj és követelés a képzési idő felemelése érdekében.

Nagy segítségünkre jött pártunk központi vezetőségének 1964. évi januári határozata, mely szerint az oly fontos általános iskolákat valóban általánossá kell tenni. Tehát biztosítani kell minden falun és tanyán a gyermekek szakrendszerű oktatását 14 éves korig. Ez a perspektíva még jobban aláhúzta a pedagógiai főiskolák fontosságát.

E felsorolt tények és viták összhangja hozta létre az 1954 őszén meginduló hároméves, kétszakos képzést főiskolánkon is.

Örömünk — melyet az új képzési forma bevezetése okozott — nem lehetett teljes. Népgazdaságunk tervezésében létrejött aránytalanságok a mi életünkre is kihatottak. 1954 őszén zuhanásszerűen visszaesett beiskolázási létszámunk. Amíg 1953-ban 320 elsőévest vettünk fel, addig ez a szám 1954 szeptemberében a 80 főt alig közelítette meg. Ez a szám-szerű csökkenés természetesen azonnal 30 tanárunktól való megváltást tette szükségessé. Talán úgy gondolhatták egyesek, hogy a kelletnél több tanárt képeztünk már az elmúlt 6 év alatt. Ezért kellett bezárnunk három jól működő tanszékünk ajtaját is (ének—zene, kémia, testnevelés), valamint megválni jól felszerelt 30 tanerős gyakorlóiskolánk egyikétől (I. sz. általános iskola).

A kis létszámú, de szakmai szempontból jól kimunkált új képzési forma sokat ígérően elindult útjára. Minden évben kimérten ugyan, de gazdagodtunk létszámában, erőben, anyagi javakban és eredményekben. Az ellenforradalom súlyos szellemi és anyagi kártevéseinek ellenére 1957 nyarán örömmel és büszkeséggel adtuk át 82 fiatal tanárunknak az első három év alatt szerzett kétszakos tanári diplomát. 1958 szeptemberében pedig 130 fölé emelkedett felvett I. évesek létszáma.

Főiskolánk szellemi és mennyiségi fejlődése tulajdonképpen csak ezután kezdődött valójában. A hároméves képzés eltelt 5 éve alatt (1954—59) többször éreztük, hallottuk és tapasztaltuk, hogy a falusi általános iskolák helyzete és perspektívája újabb lépést követel az általános iskolai tanárképzés intézményeitől. Kormányzatunk is úgy látta, hogy a még mindig fennálló nagymérvű pedagógushiány enyhülne, ha főiskolánk — legalábbis átmenetileg — háromszakos diplomával rendelkező tanárokat adna az általános iskola szakrendszerű oktatásához. E gondolatból nőtt ki 1959. július 17-én a Minisztertanács azon rendelete, mely négyéves, háromszakos képzést írt elő a pedagógiai főiskolák számára.

Az új képzési rend szinte teljesen helyreállította az egri főiskola integritását. Újra megnyitották kapuikat az ének, kémia és testnevelés tanszékek, melyekhez még az országban elsőként — két új tanszék is szerveztünk „gyakorlati ismeretek” (műszaki és mezőgazdasági) címen. Tanáraink létszáma 45-ről 60 főre nőtt. Új elsőéveseinké pedig elérte a 170 főt. Ezzel nappali tagozatos hallgatóink létszáma 400 fölé emelkedett. Képzésünkben teljesen új színeként jelentkezett a 90 fővel meginduló népművelési szakkollégium tevékenysége is.

Ezek után nyugodtan elmondhatjuk, hogy az 1959—60-as tanév az Egri Tanárképző Főiskola életében — egy néhány évig tartó „hullám-

völgy” után — a visszavonhatatlan felemelkedés és megszilárdulás fényes jele volt.

A főiskolai élet minden területén a minőségi emelkedés mellett lineárisan megindult a mennyiségi fejlődés. Hallgatóink létszámában szinte törvényszerűvé váltak a 180-as létszámú évfolyamok. Az oktatói gárda 1960-tól kezdve évenként 5—6 fővel szaporodott, mellyel szolid párhuzamban haladt egyetlen gyakorló iskolánk létszámnövekedése és így az iskola elkerülhetetlen kinövése, zsúfolttá válása.

Egy-két év után viszont nem lehetett nem észrevenni, hogy az új háromszakos képzési forma komoly problémákat vetett fel. Érződött, hogy a három egyenrangú szak elsajátítása alig megoldható feladatok elé állítja hallgatóságunkat. A nagymértékben megnövekedett összóraszámok, a kiugróan gyenge vizsgaeredmények, az érezhető fáradtság, fásultság a jogos, de nagy követelmények miatt komolyan figyelmeztettek bennünket. A felsőoktatási reform munkálatai sem hagyhatták figyelmen kívül ezt a helyzetet. Így a négyéves háromszakos képzés 5 éves (1959—1964) becsületes, de nehéz és nemes célt szolgáló múltja után, átadta helyét talán a legkiegyensúlyozottabb és legszebben felépíthető képzési formának, a négyéves, kétszakos általános iskolai tanárképzésnek. Ez az új forma 1964 szeptemberében 180 elsőéves hallgatóval együtt bevonult főiskolánk történetébe, melyet mindmáig sok szép szakmai és nevelési eredménnyel őszintén magunkénak mondhatunk.

III.

Fő feladatunknak és a színvonalas szakemberképzés elengedhetetlen tartozékának tartottuk mindenkor a nevelést és az oktatás jó módszerét. Szerény erőinkkel azon munkálkodtunk (nem mindig egyforma sikerrel), hogy hallgatóink a marxizmus szellemében áthatott modern tudományos ismeretanyag elsajátítása mellett politikai, világnézeti és erkölcsi tekintetben, szocialista meggyőződéssel hagyják el főiskolánkat, és mint hivatásukat igazán szerető pedagógusok, odaadó munkásai legyenek elsősorban a falvak kulturális és társadalmi életének.

A felszabadulást követő évek magával ragadó politikai lendületéből még a főiskola első éveire (1948—52) is jutott. Hallgatóink között sok jó ifjúsági vezető volt, de szinte kivétel nélkül minden fiatal szívesen kapcsolódott be a mozgalmi munkába is. A szakérettségizettek 1950-től kezdve új szint és friss erőt jelentettek főiskolánkon. Ha tanulmányi téren volt is velük némi probléma, de véruikben magukkal hozták a fizikai munka megbecsülését, idegeikben az élet megedző tapasztalatait. Voltak olyan évek, amikor hallgatóságunk — éppen a szakérettségizettek révén — igen jelentékeny százaléka párttag volt.

De 1952 körül már némi hanyatlás következett be. Párthatározat állapította meg, hogy az egyetemi és főiskolai ifjúság politikai fejlődése és magatartása nem tart lépést az országos fejlődéssel. Csökkent soraikban a közügyek iránti érdeklődés. Kezdték megmutatkozni a közömbösségek, a fásultságnak, sőt bizonyos fokú cinizmusnak is a jelei. Erősö-

dött a burzsoá-nacionalizmus és az idealista világnézet befolyása. Az országos politikában 1953 után megmutatkozott ingadozások sem tévesztették el hatásukat a felsőoktatásban. A nevelőmunkában nálunk is liberalizmus és bizonytalanság kezdett mutatkozni.

Az 1955 márciusi párthatározat útmutatásai nyomán igyekeztünk sorainkat újra rendezni. Felleptünk a jobboldali nézetek terjedése, az elvtelenség és a perspektívatlanság ellen. Fokoztuk erőfeszítéseinket a tantestület ideológiai képzése terén is.

Meg kell azonban állapítani, hogy mindezek a jó szándékú törekvések már nem jártak elegendő sikerrel. 1955 végén, még inkább 1956 elején országos méretekben megkezdődött az ellenforradalom ideológiai előkészítése, a revizionizmus elterjedése, a proletárdiktatúra eszmei talajának fellazítása. Ilyen körülmények között már alig tudtunk gátat vetni egy megindult ártalmas folyamatnak. Az ifjúság nem jelentéktelen tömegei — egyes megtévedt főiskolai oktatók támogatásával — átmenetileg belesodrótak az ellenforradalomba.

A konszolidáció nehéz hónapjaiban az MSZMP főiskolai szervezete megalakulásának emlékezetes dátuma (1957. január 15.), mint egyetlen belső szilárd mag, újra kiindulópontja lehetett a nevelőmunka továbbvitelének. Ennek első érezhető mozzanata a főiskola KISZ-szervezetének 1957. március 21-i megalakulása volt.

Tévedéseinket, hibás nézeteinket a párt segítségével tisztázva, új utakra léptünk. Nem könnyen, de viszonylag rövid idő alatt újra megteremtettük az alkotó munka új feltételeit. Az oktatás és nevelés céltudatosságában, eszmei tisztaságában igen hamar elérte, sőt túlszárnyalta az ellenforradalom előtti színvonalat.

Az 1958—59-es tanévben sikerült ezen a nehéz területen az első konkrét lépést megtenni. A kisváros nyugodt és csendesebb légköre sokat segített. Kevesebb volt a más irányú, a miénket részben keresztező erkölcsi és ideológiai hatás. Hallgatóink 75 százaléka diákotthonban lakott. Kedvezőek voltak szubjektív feltételeink is. A tantestületnek mintegy 30 százaléka párttag volt. KISZ-szervezetünk 1958 nyaráig átesett bizonyos gyermekbetegségeken. A felhígulás veszélyét kikerülve, a hallgatósnak mintegy 50 százalékat foglalta magában. A főiskola vezetése egységes és mentes volt a belső széthúzástól.

A nevelőmunka elsőrendű színteréül a diákotthonokat jelöltük ki. Lehetőleg gondosan bíraltuk el a felvételeket, a felvettekkel pedig elfogadtattuk nevelési programunkat. A hét egy napjának estéjét diákotthoni világnézeti estté nyilvánítottuk, ahol a szobaközösségek a szűkebb kollektíva belső tanulmányi, politikai és erkölcsi problémáival foglalkoztak a kritika és önkritika légkörében, legtöbbször tanáraik társaságában.

Az eredmény nem maradt el. A KISZ központi vezetősége és a Művelődésügyi Minisztérium együttes határozata alapján mindkét diákotthonunkat (Hámán Kató és Kun Béla kollégiumok) a politikai nevelőmunka eredményeként kollégiummá nyilvánította.

A nevelőmunka hatékonyságáért folytatott erőfeszítéseink nem csökkentek. 1960 őszén a magyar felsőoktatásban valószínűleg elsőként létrehoztuk azon fiatal oktatók szervezett csoportját, akik arra vállalkoztak,

hogy tanszékeikhez tartozó KISZ-csoportjaik nevelési és politikai tanácsadói, valamint patronálói legyenek. Így született meg az Egri Tanárképző Főiskola 18 tagú KISZ segítő tanári kabinetje. Ez a szervezet immár 8. éve megszakitás nélkül — 1967 óta KISZ tanácsadó tanári kabinet név alatt — folytatja igen elismert, a nevelőmunka szempontjából nagyon hasznos tevékenységét. E fő momentumok mellett gomba módra szaporodtak el a hatvanas évek eleje óta a főiskolai nevelőmunka „apróbb” megnyilvánulásai. Éveken keresztül ateista és természettudományos köröket szerveztünk, melyek később politikai vitakörökké nőttek át. Meghirdettük a „minden hallgatónak társadalmi munkát” mozgalmat, mely elvet KISZ-bizottságunk ma is alapelveként kezel. 1959-től rendszeresítettük az ún. KISZ-vezetőképző tanfolyamok rendszerét. Részletesen nem is beszélve az önálló munkatáborok, a városi úttörővezetés, az arany- és ezüstdíjat nyert kultúr csoportjaink, kollégiumi építőakcióink sikeréről és nevelési lehetőségeikről.

Az utóbbi évek nevelő tevékenységének súlypontja viszont a tanszékek felé billent. Ma már alig van tanárunk, aki a tanári oktatómunkától el nem választható nevelő tevékenység mellett ne kapna a tanszékén belül speciális nevelési feladatot. Természetesen e munkának eredményessége és intenzitása a tanári testület tagjai között még közel sem azonos.

Minden év meghozta nevelési problémáit, hisz' ifjúságunk „arculata” ez alatt a két évtized alatt szinte állandóan változott. Ma sokszor óhajtjuk az 1950-es évek, társadalmi-politikai szempontból igen aktív ifjúság típusát, pedig ez a „típus” sem volt problémamentes. Igaz, hogy ma sem könnyű, sokszor talán csak az élet örömeit kereső, kényelmesebb, de becsületesen tanuló ifjúság szívéhez, lelkéhez és értelméhez a helyes utat és annak módszerét megtalálni.

A nevelés és oktatás folyamatának elválaszthatatlan volta szükségessé teszi az utóbbi történetének megemléztetését is.

A pedagógiai főiskolák egész működésük idején az előtt a feladat előtt álltak, hogy viszonylag rövid idő alatt megfelelő szaktanárokat kellett képezniök. Enélkül az általános iskolában folyó oktatás színvonalának emelése nem volt lehetséges. A semmiképpen sem könnyű feladat arra készítetett bennünket, hogy igyekezzünk a leggondosabb pedagógiai munkával kiválogatni a modern tudományos anyagból az elengedhetetlenül szükséges elemeket, majd az így kiválogatott tananyagot a legjobb oktatási módszerekkel átadni. Ez a munka természetesen nem vezethetett mindjárt az első években teljes sikerre.

Az oktatási módszerek helyes megválasztása nemcsak pedagógiai, hanem elsőrendűen politikai kérdés is volt. Éppen a főiskolák létrejötte utáni években (1948—52) kerültek először nagyobb számban munkás- és parasztszármazású fiatalok a felsőoktatás kereteibe. Sokan szakérttségi tanfolyamokat végeztek. Politikai feladat volt ezeknek a népi származású fiataloknak nemcsak a beiskolázása, hanem a főiskolán való megtartása is. 1950 után egy elég nagyarányú (25—30 százalék) lemorzsolódási folyamat lépett fel. A legmegfelelőbb oktatási módszerek alkalmazása „harc feladattá” vált. Ekkor került sor a begyakorló, vagy tovább-

fejlesztő jellegű csoportos foglalkozásokra, az ún. anyagkövető szemináriumokra és a tanuló pári rendszerre. Volt olyan év, amikor az előadási órák elején rövid számonkérő részt is beiktattunk.

1954 után divat volt egy ideig ezeket a módszereket kifogásolni. „Középiskolás módszereknek” keresztelték el ezeket. Mindegy, hogy minek nevezzük az ötvenes évek elején alkalmazott eljárásainkat, véleményünk szerint ezek a módszeres eljárások az adott időpontban történelmi törvényszerűséggel jelentkeztek a magyar felsőoktatásban. A párt és a kormány intézkedései mellett ezek is jelentős szerepet játszottak a munkás- és parasztszármazású hallgatók többségének biztosításánál. E módszerek szükségszerűségéből semmit sem von le az a körülmény, hogy egy adott időpontban, 1954 után önmaguktól feleslegessé váltak, és hogy ma már senki sem gondol alkalmazásukra.

Az elmúlt évtizedben hallgatóinkat — igen helyesen — nagyobb önállósághoz, elmélyültebb munkához szoktattuk, és senkinek sem adunk ma már „mankót” a kezébe. 1954-re olyan helyzet állt elő iskolapolitikánk következtében, hogy lényegileg a középiskolákból is biztosítani lehetett főiskolánkon a helyes szociális összetételű hallgatótságot. Ekkor tehát már nemcsak lehetett, hanem szükséges is volt az oktatási módszerek megváltoztatása a szocialista szakemberképzés színvonalának további emelése érdekében. Erőteljes küzdelem indult meg a tudományosabb igényű oktatási és tanulási módszerek kialakításáért, valamint az esetlegesen meglévő számonkérési liberalizmus felszámolásáért.

E cél megvalósításának útját lépésről lépésre követtük ki. 1957 nyarán végzős hallgatóink államvizsgájának elfogadását kezdő tudományos igényű sikeres szakdolgozat megírásához kötöttük. Három évvel később (1960) bevezettük a nagyüzemi és terepgyakorlatok rendszerét, mely a szaktudományt életközelségbe hozta. Velük párhuzamosan az 1962—63-as tanévben megjelentek tanszékeinken az első tudományos diákkörök önzetlenül dolgozó tagjai. Ugyanebben a tanévben a vidéki pedagógusélet és munka körülményeivel való aktív ismerkedés céljából bevezettük a kéthetes falusi tanítások rendszerét, melyet 1968-ban 3 hétre emeltük fel. Az 1963—64-es tanévben — azzal a céllal, hogy növeljük pedagógiai és ideológiai képzsünk hatékonyságát — kiemeltük az államvizsga tárgyai közül a szakmai tárgyakat.

A felsőoktatási reform kezdeti munkálatai is a hatvanas évek elejére estek. Keretében teljesen új tantervek születtek, módszeres anyagkiválogatással, valamint a szaktárgyak összes résztárgyai jegyzeteinek megírásával. Ezen időszakban (1961—64) csak az Egri Tanárképző Főiskola tanárainak tollából több mint 10 000 újonnan megírt jegyzetoldal látott napvilágot.

1963 nyarán új felvételi rendszer bevezetésével kívántuk növelni a szakmai és pedagógiai alapon nyugvó válogatás színvonalát. Ezzel párhuzamosan olyan új ösztöndíjrendszer látott napvilágot, mely kezdeti periódusában megfelelően ambicionálta a magasabb szintű tanulmányi munkát. Mindezzel párhuzamosan tanszékeink technikai fejlettsége is igen észrevehetően növekedett. Tanszékeink felszereltségi állapotának összértéke 1960—67-ig közel 10 millió forinttal emelkedett. E hatalmas

növekedés észrevehetően emelte előadásaink és laboratóriumi gyakorlataink technikai színvonalát és eredményességét.

Az útnak — mely az oktatási munka további tökéletesítését célozza — természetesen nincs vége. Megújuló főiskolánk új objektumai minden bizonnyal e folyamat meredeken emelkedő tendenciáit segítik elő.

IV.

E feladatoknak csak úgy lehetett megfelelni, hogy tantestületünk szakmai és ideológiai fejlődése is lépést tartott e célokkal. A két évtizede megalakult főiskola „alapító tanári kará”-nak szinte minden tagja (18 fő) egymaga egy „tanszéket”, egy szakágat képviselt. Egyetemi magántanártól kezdve a kiválóan képzett tanítóig szinte minden „fokozat” képviselve volt itt. Az élet — mint ahogy azt a számok is mutatták — igen gyors oktatói bővítést követelt. Természetesen egy alakuló kis intézmény tele objektív nehézségekkel, egy alapjait lerakó új társadalmi rendszerben, tanári karának kialakításában nem léphetett fel egyedül a szakmai feddhetetlenség igényével. A szükségszerű sokféle szempont egyeztetése átmenetileg néhány esetben bizonyos szakmai megalkuváshoz is vezetett. Így a tanári kar felhígulásának lehetősége többször is kísértett az elmúlt két évtizedben. Ennek ellenére már az első 4—5 év alatt kialakult a tantestület igényes, politikailag szilárd, szaktudományokban mesterien jártas, tudományos kutató tevékenységet végző gerince, akiknek munkája nyomán 1955 nyarán először látott napvilágot az Egri Pedagógiai Főiskola Évkönyve 22 tudományos dolgozattal. Az oktatók tudományos fejlődése nem volt vitamentes. Ezt az utat erősen tarkították a nevelő- vagy a tudományos munka elsődlegességéről folytatott helytelen viták, melyeknek igen vitatható konzekvenciái sokszor évekre „megszabták” az oktató testület szakmai fejlődésének irányát. A tudományos munka és fokozatszerzés elbogatellizálásától kezdve annak egyedüli fontosságáig széles skálán terjedtek fejlődésünk testületen belüli nézetei. Viszont a közel 10 évig tartó (1954—64) vitasorozat tüzeiben igen szép eredmények is születtek. Öt oktatónk kandidátusi, 15 tanárunk egyetemi doktori fokozatot szerzett ezekben az években. Jelenleg 7 kandidátus, 2 aspiráns és közel 40 doktori fokozatot elnyert oktatóval büszkélkedhetünk. Öt év alatt (1960—65) tantestületünk ügyszeretete és ambíciója 540 különböző jellegű szakmai, metodikai és világnézeti témájú dolgozatot publikált. Ezt a munkát és kibontakozását államunk messzemenően finanszírozta. Tudományos Kutatási Fejlesztési Alap (TUKUFA) címén — csak tudományos célokra — 1961-től kezdve napjainkig tanszékeink közel kétmillió forint anyagi támogatásban részesültek. E körülmények az olvasó előtt nem teszik hihetlenné azt a tényt sem, hogy 12 év alatt (1955—1967) tudományos közleményeink 12 kötetében 384 dolgozatot publikáltak jól képzett oktatóink, melyeknek egy jelentős részét külföldi tudományos folyóiratok is leközölték.

A fejlődés e vonala természetesen nem egyoldalú. Tanáraink ideológiai képzettségét és annak emelkedő tendenciáját mi sem fémjelzi jobban,

mint az a szám, hogy 110 tagú tantestületünk több mint 40 százaléka marxista esti egyetemet végzett vagy jelenleg végzi. Egy-két éven belül esti egyetemet végzett tanszékeink lesznek.

Mindezt értékes külföldi kapcsolataink (Erfurt, Krasznodár, Vihh) egészítik ki, melyek a nevelő- és tudományos munkában mindig új szint jelentettek lehetőségeink területén. Úgy érzem, oktatóink megtalálták az oktató-nevelő és a tudományos munkába fektethető energia helyes arányát. Hisz tanárképző főiskolánk csak addig és akkor áll hivatása magaslatán, ha tantestületének minden tagja tanszéki és egyéni céljai között első helyre vitathatatlanul az általános iskolai tanárképzés szolgálatát állítja, annak összes konzekvenciáival együtt. Minden egyéb nemes cél csak ezután tarthat igényt a besorolásra.

V.

Az ország jelenlegi négy tanárképző főiskolája (Eger, Nyíregyháza, Pécs, Szeged) testvéri egyetértésben dolgozott és dolgozik jelenleg is a közös célok érdekében. Mindegyik főiskolának vannak erősségei és gyengéi. A szerénytelenség vádja nélkül hadd említsük meg itt, hogy néhány fontos kezdeményezésben mi egriek jártunk elől. 1951-ben mi rendeztünk először Főiskolai Napokat, 1955-ben mi adtuk ki az első pedagógiai főiskolai évkönyvet. 1956-ban az országban elsőnek valósítottuk meg a küldöttségcserét a jeleci (SzU) pedagógiai főiskolával, valamint 1960 őszen talán elsőként bocsátottuk útjára a felsőoktatási jellegű KISZ segítő tanári mozgalom kabinet rendszerét.

Amikor köszöntjük az alapítókat, az élő főiskolát, állítsunk emléket azon harcostársainknak, akik bár alapító tagok voltak, nem érhatték meg e szép ünnepet. Dr. Gelei Gábor, dr. Csabai Tibor, Adler Miklós és Darvas Andor tanszékvezetők emlékét az Egri Tanárképző Főiskola társadalma tisztelettel megőrzi.

A két évtized lezárultával nem a múltba, hanem elsősorban a jövőbe tekintünk. A múltból számadással tartozunk népünk előtt. Követtünk el hibákat és sok mindent jobban is megoldhattunk volna, mint ahogy tettük. De egyet nem vonhat kétségbe senki: az Egri Tanárképző Főiskola első 20 évében igyekeztünk legjobb erőnk szerint szolgálni népünket, féltve őrizni az általános iskola ügyét, és követni pártunk útmutatásait. A harc megedzett, a balsikerek soha nem csüggesztettek el bennünket, hanem tanulságul szolgáltak. A szocializmus győzelmébe vetett hittel továbbra is dolgozni akarunk pártunk művelődéspolitikai irányelveinek valóra váltásán, a szocialista általános iskolai tanárképzés őszinte igaz ügyéért.